

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

*Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015*

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою
(пост. п. 2 від «22» квітня 2021 р.)
Ректор

_____ А. А. Мазаракі

**ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ
ВІДБІР /
PSYCHOPHYSIOLOGY AND PROFESSIONAL
SELECTION**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2021

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автор: М. С. Корольчук, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології

Програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, протокол № 4 від 16 жовтня 2020 р. та на засіданні Вченої ради факультету економіки, менеджменту та психології, протокол №23 від 21 жовтня 2020 р.

Рецензенти: С. М. Миронець, доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології
Н. Д. Гординя, кандидат психологічних наук, заступник директора закладу післядипломної освіти (Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування Київської обласної державної адміністрації)

ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ ВІДБІР / PSYCHOPHYSIOLOGY AND PROFESSIONAL SELECTION

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програма дисципліни «Психофізіологія та професійний відбір» призначена для студентів першого (бакалаврського) рівня КНТЕУ галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія», спеціалізації «Практична психологія».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти України із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів КНТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Психофізіологія та професійний відбір» є оволодіння теоретичними основами і методами психофізіологічної діагностики та аналізу умов і особливостей трудової діяльності фахівця, а також методичними підходами щодо професійного психологічного відбору і визначення рівня професійної придатності особистості..

Завданнями вивчення дисципліни «Психофізіологія та професійний відбір» є теоретико-методологічна і практична підготовка студентів з питань психофізіології діяльності та професійного психологічного відбору, а саме:

- формувати систему базових теоретико-методологічних і практичних знань, навичок і умінь щодо закономірностей трудової діяльності і особливостей умов придатності до життєдіяльності;
- методів психофізіологічного забезпечення ефективності та безпеки діяльності професійного довголіття фахівця;
- дослідження вимог професії до майбутніх професіоналів;
- створення професіограм та психограм в різних сферах діяльності;
- оволодінні методами професійної орієнтації, прогнозу успішності в професійній діяльності та професійного психологічного відбору;
- готувати студентів до практичної діяльності з урахуванням психофізіологічного потенціалу особистості та формувати навички психофізіологічного аналізу умов професійної діяльності.

Предметом вивчення дисципліни є закономірності й особливості трудової діяльності; соціально-психологічні, технічні, природні і медико-біологічні фактори та їх вплив на працездатність і функціональний стан фахівців; оцінка та діагностика працездатності й функціональних станів фахівця під час професійної діяльності; вивчення психологічного змісту і проблем професійної придатності фахівця до певного виду діяльності; психологічний аналіз діяльності і професійні вимоги до особистості; оцінка прогнозу професійної придатності за психодіагностичними критеріями.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Знати і розуміти:

- основні категорії, поняття загальної психології, психології особистості, міжособистісної взаємодії;
- основні теоретичні положення психології управління;.

Уміти:

- застосовувати психодіагностичні методики для дослідження особистості;
- забезпечувати ефективний менеджмент персоналу та кадрових рішень

Формування суджень:

- зрозуміло та однозначно доносити власні висновки, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують, фахівцям їх професійних послуг;
- застосовувати навички спілкування у професійній діяльності;
- вступати у наукові дискусії, демонструючи як наукові знання, так і власну позицію.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Психофізіологія та професійний відбір», як обов'язкова компонента освітніх програм, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідними освітньо-професійними програмами:

✓ Практична психологія (ОС бакалавр, 2020 рік набору)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК 1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	5, 8, 12, 14
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	1, 2, 9, 10
ЗК 6	Здатність приймати обґрунтовані рішення	5, 6, 12, 14
ЗК 8	Навички міжособистісної взаємодії	7, 8, 13, 15
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
СК1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології	1, 2, 3, 9, 10
СК4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел	3, 5, 12, 14
СК5	Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій	5, 12
СК6	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження	5, 6, 12, 13
СК7	Здатність аналізувати та систематизувати	4, 8, 13, 14

	одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації	
СК11	Здатність дотримуватися норм професійної етики	5, 8, 11, 14
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР1	Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання	2, 4, 10, 13
ПР2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	4, 6, 13, 14
ПР8	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців	5, 6, 12, 14
ПР 9	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання	4, 6, 14, 15
ПР10	Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника	4, 6, 11, 13
ПР13	Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності	3, 11
ПР 15	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку	2, 7, 10, 14
ПР 17	Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності	3, 8, 10, 14

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Теоретичні та методологічні засади психофізіології діяльності

Тема 1. Основні поняття і категорії психофізіології

Історія розвитку психофізіології. Актуальні проблеми, завдання, зміст і перспективи розвитку психофізіології. Психофізіологічне забезпечення в Україні, США, та інших зарубіжних країнах. Стан психофізіологічного забезпечення в Україні. Перспективні напрями розвитку системи психофізіологічного забезпечення в Україні.

Об'єкт, предмет, завдання та загальна характеристика методів дослідження в психофізіології.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1, 3, 5

Додатковий: 3, 4

Інтернет-ресурси: 1, 3

Тема 2. Психофізіологічна характеристика функцій психіки та методів дослідження вищої нервової діяльності (ВНД).

Психофізіологічна характеристика функцій ВНД. Основні закономірності та принципи ВНД. Аналітико-синтетичний принцип ВНД. Психофізіологічні закономірності діяльності ВНД: закони утворення і згасання тимчасового нервового зв'язку; закони іррадіації збудження і взаємної індукції нервових процесів; закон динамічного стереотипу діяльності. Психофізіологічний механізм і модель функціональної системи поведінкового акту (за П.К. Анохіним).

Головні властивості нервової системи: сила, лабільність, динамічність нервової системи, функціональна рухливість нервових процесів.

Методи дослідження головних властивостей нервової системи. Визначення і оцінка психомоторних якостей людини. Складна та проста сенсомоторні реакції, реакція на рухомий об'єкт, теплінг-тест.

Поняття психіки та темпераменту. Психофізіологічна характеристика типів нервової системи і видів темпераменту.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1, 3, 5

Додатковий: 1, 2, 3, 4

Інтернет-ресурси: 3

Тема 3. Загальні закономірності та особливості умов трудової діяльності людини

Загальні закономірності трудової діяльності людини.

Характеристика трьох рівнів трудової діяльності: мінімальний, максимальний та оптимальний. Психофізіологічні ознаки оптимального рівня працездатності фахівця.

Психофізіологічні особливості фахівців переважно розумового і фізичного профілю діяльності

Поняття умов придатності до життєдіяльності. Нормування параметрів умов життєдіяльності за фізичними, хімічними, біологічними, природними і соціально-психологічними факторами. Фізичні фактори (температура, вологість, швидкість повітря, шум, вібрація, механічні коливання та прискорення, електромагнітні випромінювання, зміни барометричного тиску, загойдування).

Класифікація хімічних факторів умов придатності до життєдіяльності за двома напрямками - зміна природного газового складу повітря і шкідливі хімічні домішки у робочому середовищі.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1, 3, 4, 5

Додатковий: 4, 6

Інтернет-ресурси: 1, 2

Тема 4. Соціально-психологічні та медико-біологічні чинники професійної діяльності

Характеристика соціально-психологічних чинників впливу на професійну діяльність фахівців. Особливості умов життєдіяльності на робочому місці: зміна умов режиму праці і відпочинку, висока соціальна відповідальність, дефіцит часу, наявність перешкод, тривалість і напруженість праці, психологічна несумісність, часткова або повна соціальна ізоляція, нестача або надлишок інформації,

Особливості медико-біологічних чинників, що безпосередньо впливають на ефективність професійної діяльності та безпеку фахівців: зміна біоритму, гіподинамія і гіпокінезія; нервово-психічна напруга; початковий функціональний стан, рівень здоров'я, вік, темперамент, стать.

Характеристика біологічних чинників, які впливають на професійне здоров'я працівників на робочому місці (мікроорганізми, грибки та продукти їх життєдіяльності).

Список рекомендованих джерел

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 3, 4, 6

Інтернет-ресурси: 1, 2

Тема 5. Методики дослідження працездатності фахівців

Загальні принципи та критерії вибору методик дослідження фахівців. Поняття прямих і побічних показників працездатності людини. Особливості позитивних і негативних сторін прямих і побічних показників методик оцінки працездатності. Оцінка працездатності фахівця за допомогою прямих показників професійної діяльності. Характеристика кількісних, якісних та комбінованих методик дослідження працездатності фахівця. Особливості якісної оцінки працездатності та її прогнозу.

Психофізіологічна вартість діяльності як побічні показники працездатності фахівця.

Методики оцінки побічних показників працездатності фахівців: приладові, бланкові, функціональні проби, параметри ЦНС суб'єктивного стану та фізичної працездатності.

Висновок щодо комплексної оцінки працездатності фахівця включає: оцінку суб'єктивного стану, розумової, фізичної і професійної працездатності та рівень втоми і перевтоми.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1, 2, 5

Додатковий: 4, 5

Інтернет-ресурси: 1, 2

Тема 6. Оцінка та характеристика періодів динаміки працездатності фахівця

Загальна характеристика періодів працездатності в динаміці професійної діяльності фахівця.

Оцінка працездатності фахівців за суб'єктивним станом професійною працездатністю та психофізіологічними показниками. Динаміка працездатності (за А.Бойко).

Шість періодів в динаміці працездатності для практичного використання: впрацювання, висока (оптимальна) працездатність, нестійка працездатність, неухильне зниження успішності роботи і кінцевий порив (за М.Корольчуком). Графічне зображення динаміки працездатності за оціночними критеріями. Особливості прогнозу оптимальної працездатності фахівця за психофізіологічними критеріями.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1, 2

Додатковий: 5, 6

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3

Тема 7. Характеристика функціональних станів особистості під час професійної діяльності

Поняття функціональних станів в психофізіології діяльності.

Психофізіологічні детермінанти розвитку функціональних станів фахівця під час професійної діяльності

Класифікація функціональних станів. Поняття оптимуму функціонування психіки працівника в робочому циклі. Припустимі і не припустимі функціональні стани. Нормальні, патологічні та межові функціональні стани. Функціональні робочі стани та працездатність фахівця. Детермінанти неативних функціональних станів особистості в професійній діяльності.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 3, 6

Інтернет-ресурси: 2, 3

Тема 8. Психофізіологічна характеристика окремих функціональних станів в процесі професійної діяльності фахівця

Загальна характеристика окремих функціональних станів під час професійної діяльності фахівця.

Психофізіологічні симптоми втоми та перевтоми фахівця під час трудової діяльності. Ознаки перевтоми, що негативно впливають на функціональний стан і працездатність фахівця. Нервово-психічна напруга як реакція організму при зміні стереотипу діяльності. Група чинників, які сприяють, а інші протидіють розвитку негативного впливу на функціональний стан особистості.

Сутність та головні прикмети шкідливого впливу дії гіпокінезії та гіподинамії на організм людини. Характеристика впливів депривації та монотонії на професійну діяльність фахівця.

Особливості психодіагностики окремих функціональних станів фахівця в процесі професійної діяльності.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 4, 6

Інтернет-ресурси: 2, 3

Розділ 2. Теоретичні та методологічні проблеми професійного психологічного відбору

Тема 9. Предмет, методи, завдання та актуальність розвитку професійного відбору

Місце та значення професійного відбору в системі психологічних наук. Професійний відбір як галузь психологічної науки. Предмет, об'єкт та завдання професійного відбору. Види професійного відбору: медичний, психологічний, соціальний, психофізіологічний, освітній, фізичної підготовленості. Принципи професійного відбору. Вимоги до організації професійного відбору. Професійний відбір в Україні, Європи, США та інших зарубіжних країнах. Закони України, які регламентують порядок проведення професійного відбору та його матеріально-технічне забезпечення. Науково-практичні проблеми професійного відбору.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 4, 5

Додатковий: 3, 5

Інтернет-ресурси: 1, 3

Тема 10. Психологічний зміст професійної придатності особистості

Психологічна придатність як категорія системи “людина – професія”. Актуальність визначення професійної придатності. Етапи формування та психологічні характеристики професійної придатності.

Психологічні особливості професійної придатності. Концепції системогенезу професійної придатності (В.Д.Шадріков), аналізу психофізіологічного змісту професійної діяльності (Г.М.Зараковський і В.І.Медведев). Поняття виробничого навантаження та його різновиди (розумове, фізичне, емоційне). Функціональні ознаки виробничого навантаження (вхідне навантаження, робочі зусилля, результат діяльності). Критерії визначення робочого навантаження.

Когнітивно-енергетична теорія розумового виробничого навантаження (В.А. Бодров, Г.В. Ложкін, М.С. Корольчук).

Система визначення професійної придатності. Принципи і критерії визначення професійної придатності фахівця (безумовно, умовно придатний, непридатний).

Список рекомендованих джерел

Основний: 2, 4, 5

Додатковий: 2, 3

Інтернет-ресурси: 1, 2

Тема 11. Професійна придатність і особистість професіонала

Розвиток особистості в процесі професійної діяльності. Зовнішні і внутрішні чинники, що зумовлюють особливості професіогенезу особистості. Протиріччя між вимогами професії і рівнем розвитку психічних пізнавальних процесів, властивостей особистісних утворень, мотивів діяльності, спрямованості особистості.

Наукові погляди щодо розвитку і професійної придатності особистості в роботах вітчизняних психологів (С.Д. Максименко, М.В. Макаренко, М.С.

Корольчук, В.М. Крайнюк Є.Ф.Рибалко). Сучасні зарубіжні теорії розвитку особистості професіонала: диференційно-діагностична (Ф.Парсонс, Г.Боген Б.Г.Ананьєв і інш.), психоаналітична (У.Мозер), теорія рішень (П.Ціллер), теорія розвитку (Д.Тідеман, О'Хара), типологічна теорія (Д.Холланд). Психологічні, професійні, фізіологічні, медичні, соціальні аспекти формування особистості професіонала.

Характеристика психологічного процесу формування людини як суб'єкта діяльності. Психологічні характеристики і основні механізми формування суб'єкта діяльності.

Зміст понять "задатки", "здібності", "обдарованість". Сучасні погляди на проблему здібностей. Види здібностей: загальні, специфічні, професійні, їх характеристика. Професійно важливі властивості. Розвиток здібностей. Професійна мотивація.

Поняття професійного самовизначення. Основні види механізмів регуляції професійної придатності особистості: психологічні, фізіологічні, психофізіологічні, індивідуальні особливості. Якісні і кількісні показники професійно важливих психічних функцій працівника.

Етапи професійного розвитку особистості: допрофесійний розвиток, період вибору професії, період професійної підготовки і подальшого становлення особистості професіонала.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1, 2, 3, 4, 5

Додатковий: 1, 4, 6

Інтернет-ресурси: 2, 3

Тема 12. Психологічна діагностика придатності особистості до професійної діяльності

Загальна характеристика методів психологічної діагностики щодо придатності особистості до професійної діяльності. Концептуальні підходи визначення рівнів професійної придатності за результатами психодіагностичних критеріїв професійно-важливих якостей особистості (С.Д. Максименко, М.В. Макаренко, В.А. Бодров, М.С. Корольчук, В.І. Осьодло).

Особливості використання психологічних і психофізіологічних методик в системі придатності особистості до професійної діяльності таких як: особистісні опитувальники, проєктивні методи, методики визначення темпераменту, методики оцінки інтелектуальних здібностей, та мотиваційної сфери. Методичні прийоми і оцінка нервово-психічної стійкості та психомоторики особистості.

Загальна характеристика і види аналітичних (нетестових) методів дослідження: придатності особистості до професійної діяльності: анкетування, спостереження, біографічний метод вивчення професійних (посадових) обов'язків, інструкцій, психодіагностична бесіда.

Список рекомендованих джерел

Основний: 2, 3, 5

Додатковий: 5, 6

Інтернет-ресурси: 2, 3

Тема 13. Психологічний аналіз діяльності та професійні вимоги до особистості

Поняття психологічного аналізу діяльності. Концепції психологічного аналізу діяльності: функціонально-алгоритмічна (Г.М. Зараковський), метод структурного аналізу (В.П. Зінченко, В.М. Гордон), структурно-алгоритмічний підхід (Г.В. Суходольський), структурно-психологічна концепція (В.Д. Шадріков), загальнопсихологічна концепція (С.Д. Максименко, А.Н.Леонт'єв, суб'єктний підхід (В.О. Татенко). Психологічна класифікація професій (В.А. Бодров, Є.А. Клімов, Ю.Л. Трофімов). Методичні прийоми психологічного аналізу діяльності: вивчення робочих документів, спостереження за процесом робочої діяльності, хронометраж діяльності, відео-фотореєстрація трудового процесу, опитування співробітників, трудовий метод, біографічний метод, метод аналізу помилкових дій, алгоритмічний аналіз діяльності (В.А. Бодров, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, М.В. Макаренко).

Поняття і сутність професіографії: професіограми і психограми. Загальна схема професіографії: характеристика професії, умови праці і головні виробничі операції, психограма.

Кількісна і якісна оцінка відповідності професійно важливих якостей особистості згідно вимог професії.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1, 2, 3, 5

Додатковий: 6

Інтернет-ресурси: 2, 3

Тема 14. Прогноз діяльності в системі професійного відбору

Теоретичні та практичні проблеми прогнозу професійної придатності особистості. Особливості прогнозу успішності діяльності за оцінкою здібностей: розподіл у часі етапу прогнозування і виконання діяльності; опосередкованість прийомів інформації про здібності; парціальність і дефіцит вихідної інформації (В.А. Бодров, М.В. Макаренко, М.С. Корольчук). Етапи системи прогнозу успішності діяльності: психологічне вивчення діяльності; підбір і розробка методів психодіагностики; визначення критеріїв; інтегральна діагностика і оцінка прогнозу діяльності. Методи визначення ваги всіх професійно-важливих інформативних показників майбутнього фахівця: порівняльний аналіз крайніх груп; метод кореляційних плеяд; факторний аналіз; послідовний аналіз; регресивний аналіз. Особливості індивідуального прогнозу успішності професійної діяльності фахівця за результатами інтегрального показника професійної придатності.

Список рекомендованих джерел

Основний: 2, 3, 5

Додатковий: 5, 6

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3

Тема 15. Професійна орієнтація в системі профвідбору

Історичні витoki професійної орієнтації. Сутність, поняття профорієнтації. Наукові підходи до визначення понять професія, орієнтація. Основні компоненти теорії професійної орієнтації школярів: факти; закономірності; принципи

професійної орієнтації: свідомого вибору, відповідності обраної професії інтересам схильностям здібностям. Принципи активності і розвитку у виборі професії (В.А. Бодров, Є.А. Клімов, М.С. Корольчук, С.Д. Максименко). Завдання професійної орієнтації: диференційований та індивідуальний підхід до учнів у залежності від віку і рівня сформованості їхніх професійних інтересів. Оптимальне сполучення масових, групових та індивідуальних форм профорієнтаційної роботи з учнями та їх батьками. Відповідність потреб професійного розвитку особистості потребам конкретного району (міста, регіону) у кадрах.

Основні положення, структура і методи дослідження професійного самовизначення і удосконалення практичних методів впливу на молодь щодо вибору професії.

Список рекомендованих джерел

Основний: 2, 3, 5

Додатковий: 5, 6

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. Корольчук М.С. *Психофізіологія діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів.* – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2018. – 400 с.
2. Корольчук М.С. *Теорія і практика професійного психологічного відбору: Навч. посіб. для слухачів та студ. ВНЗ / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк.* – К.: Ніка-Центр, 2018. – 532с.
3. Кокун О.М. *Психофізіологія. Навчальний посібник.* - К., Центр навчальної літератури, 2017. – 184 с.
4. *Психологія праці в звичайних та екстремальних умовах: навч. посіб. / М. С. Корольчук, В. М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський та ін.* – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 652 с.
5. Корольчук М.С., Осьодло В.І. *Психодіагностика: Навчальний посібник / За заг. ред. М.С. Корольчука.* – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2012. – 400 с.

Додатковий:

1. Клименко В.В. *Психофізіологічні механізми праксису людини: Навч. посібн. / В.В. Клименко.* – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 640 с.
2. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. *Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навч. посібн.* –К.: Ніка-Центр, 2006. -580 с.
3. Макаренко М.В. *Основи професійного відбору військових спеціалістів та методики вивчення індивідуальних психофізіологічних відмінностей між людьми.* Інститут фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України. Київ, 2006. – 395 с.
4. *Методологічні та теретичні проблеми психології: Навч. посібн. / М.С. Корольчук, Ю.Л. Трофімов, В.І. Осьодло та ін.* – К.: Ніка-Центр, 2017. – 336 с.
5. *Практична психологія. Навчальний посібник для студентів ВНЗ / Корольчук М.С., Корольчук В.М., Миронець С.М. та ін.* – К. : Київ.нац.торг.ун-т, 2014. – 728 с.

6. Сипливий А.М. *Анатомія і фізіологія центральної нервової системи та вищої нервової діяльності: Курс лекцій.* - К.: КиМУ, 2014. - 191с.

7. *Психологія професійного самовизначення особистості : монографія / М.С. Корольчук, Ю.В. Дроздова, В.М. Корольчук, В.І. Осьодло, А.М. Сипливий ; за заг. ред. М.С. Корольчука.* – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 280 с.

Інтернет-ресурси

1. Психологический портал «У психолога». – Режим доступу: <http://upsihologa.com.ua>

2. Електронна бібліотека підручників та українських рефератів. - Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-78.html>

3. Сайт факультету соціології та психології КНДУ ім. Тараса Шевченка. – Режим доступу: <http://www.soclife.univ.kiev.ua>

** курсивом виділено джерела, які наявні в бібліотеці КНТЕУ*